

Andrej Kutarňa: Kartuziánská modlitba

Posudek oponenta

Zásadní předností předkládaného textu A. Kutarňi zůstává práce s u nás skutečně dosud jen velmi málo zpracovanými kartuziánskými prameny jako jsou např. statuta kartuziánského řádu. Věnuje se přitom systematicky dosud málo zpracovanému tématu modlitby kartuziánských mnichů. Práce tedy v kontextu dějin teologie nepostrádá originalitu, nejde o prostý kompilát, přestože bychom jistě uvítali mnohem důkladnější a přeci jen trochu rozsáhlejší pojednání k tématu (je pojednáno prakticky na pouhých 51 stranách textu). Jako většina prací tohoto typu navíc mnohem důkladněji zpracovává historický kontext vzniku řádu na úkor hlubšího systematického ukotvení základních teologických témat jako je modlitba, samota atd. Autor má jistě pravdu, že pro účely diplomové práce není možné se zabývat stejnou měrou všemi kartuziánskými autory, ani do stejné hloubky rozpracovat jednotlivá témata, že řada z nich by si zasloužila širší prostor a podrobnější studium, ale na rozdíl od něj se domnívám, že právě „charakter, zadání a rozsah této práce“ (str. 58) naopak vyžadovaly, aby některým tématům věnoval více pozornosti a lépe podložil svou argumentaci.

Příznačné je, že autor diplomové práce téměř nevyužívá jinou odbornou teologickou literaturu nad rámec kartuziánských spisů a několika souvisejících magisteriálních pramenů. Další odborná teologická literatura k tématu by se měla týkat minimálně otázky modlitby či tradice mnišství a mnišské modlitby (Tak, jako je na jedné straně chvályhodné, že autor cituje z cizojazyčných zdrojů, není zřejmé, proč v souvislosti s mnišstvím nezmiňuje žádnou z domácích studií, např. z pera svého vedoucího práce, srov. jeho Dějiny křesťanského mnišství).

Jednotlivé podkapitoly jsou podle mého názoru málo propojené, čtvrtá kapitola nedospívá ke vytyčenému cíli (Povolání k modlitbě). Rozdíl mezi kartuziány a ostatními mnichy v modlitbě nelze prostě opřít o výraz „jednoduchost“, či „maximální úsilí o jednoduchost“ (str. 41), aniž by byla dostatečně a jasně demonstrována (o jednoduchosti jistě nesvědčí např. to, že k denním povinnostem kartuziána patří hned dvojitá modlitba breviáře, která zahrnuje každodenní mariánské hodinky atd.). Závěrečná kapitola je o Marii vzhledem k tématu zpracována také spíše nedostatečně, natož aby bylo zřejmé, proč má uzavírat celou práci. Ticho i samota jsou bezesporu důležité kapitoly k porozumění kartuziánské modlitbě, ovšem potřebují dle mého názoru hlubší teologické ukotvení. Nedostatečně je v práci vymezeno, co je to modlitba (pojem je opsán prakticky dvěma citáty).

Je také otázkou, zda dva exkurzy v textu graficky vymezené podobně jako podkapitoly, byly skutečně v této práci nutné a zda se nedaly řešit poznámkou pod čarou. V uvedené podobě budí spíš dojem potřeby prodloužit práci na potřebný rozsah stran než že by výrazně obohatily porozumění základní tematice.

Některé autorovy závěry (na které má pochopitelně právo), osobně považuji za diskutabilní. Například nakolik jsme právi v souvislosti s kartuziány a s historickými okolnostmi vzniku tohoto západního řádu mluvit o „inspiraci křesťanským Východem“. Domnívám se, že autor příliš zdůrazňuje inspiraci východními otci a naopak poněkud potlačuje význam spřízněnosti se západní linií křesťanského mnišství. Nejsem si jista, zda poněkud nepodcenil Brunovy kontakty s benediktinskými reformami své doby a podobně i pozdější vliv západního mnišství na kartuziánský řád. Jestliže autorovi stálo za to věnovat samostatný exkurz hésychasmu, je otázka, zda nebylo na místě také poněkud důkladněji naznačit, jak mohlo dojít k průniku

spirituality otců pouště ke kartuziánům, zda to nebyla právě z benediktinská tradice Brunovy doby, která mohla zprostředkovat znalost spisů Jana Kassiana a Evagria Pontika ad.? Také specifické rysy kartuziánského způsobu života a zvláště modlitby, které autor rozlišil (viz např. závěrečnou charakteristiku na str. 58) jako „život ve velké jednoduchosti, střizlivosti a nenápadnosti, ale přitom v obdivuhodné rovnováze žití současně v samotě a ve společenství, v rovnováze velkého ticha a živého dialogu“. Tuto charakteristiku kartuziánského života lze přenést i na kartuziánskou modlitbu,...“ – by bylo zapotřebí doložit teologicky dostatečně nosnými argumenty.

Poněkud nadstandardní počet překlepů v práci je předpokládám podmíněn technickými obtížemi, ke kterým dochází při převodu textu ze slovenštiny do češtiny. Výhrady bych měla k autorovu užívání velkého počátečního písmene u obecných pojmenování - nejen u slova Církev, ale také Řehole, Oficium, Kurie, Pouštní Otcové... případně k rozkolísanosti v jejich užívání (Kartouza/kartouza, Řehole/řehole, Oficium/oficium). Jestliže v úvodu tvrdí, že kvůli lepší návaznosti na bibliografický aparát bude používat cizí osobní jména v jejich latinské nebo francouzské podobě, měl by být důsledný (srov. Jan Gualbert na str. 13, nebo proč Hugo z Grenoblu, ale Guillaum de Saint-Thierry?). Proč „prior“ a ne převor, když jinde překládá „Statuta kartuziánského řádu“ (obojí srov. např. s. 17)?

Přes uvedené kritické připomínky práci A. Kutarni doporučuji k obhajobě a prosím, aby se při ní vyjádřil k uvedeným námitkám.

V Praze 10.1.2011

ThLic. Mgr. Denisa Červenková, ThD.